

Papež Frančišek

**Sklepni govor
na srečanju za zaščito
mladoletnih v Cerkvi**

CERKVENI DOKUMENTI – NOVA SERIJA 30

CERKVENI DOKUMENTI – NOVA SERIJA 30
Papež Frančišek
SKLEPNI GOVOR
NA SREČANJU ZA ZAŠČITO MLADOLETNIH V CERKVI

Papež Frančišek

**SKLEPNI GOVOR
NA SREČANJU ZA ZAŠČITO
MLADOLETNIH V CERKVI**

**Vatikan, Kraljevska dvorana
(Sala Regia)
24. 2. 2019**

**ZALOŽBA
DRUŽINA**

**Ljubljana
2019**

CERKVENI DOKUMENTI – NOVA SERIJA 30

Papež Frančišek
SKLEPNI GOVOR
NA SREČANJU ZA ZAŠČITO MLADOLETNIH V CERKVI
24. 2. 2019

Izvirnik
DISCORSO DEL SANTO PADRE FRANCESCO
AL TERMINE DELL' INCONTRO
LA PROTEZIONE DEI MINORI NELLA CHIESA

© Libreria Editrice Vaticana, Vaticano 2019

© Družina, d. o. o, Ljubljana 2019

Glavni urednik in redaktor: Rafko Valenčič
Prevod: Ivan Herceg, Rafko Valenčič
Lektorirala: Marija Bratina
Spremna beseda: msgr. Stanislav Zore
Izdala: Družina, d. o. o.
Odgovarja: Tone Rode
Tisk: Tiskano v Sloveniji
Naklada: 1100 izvodov
Ljubljana, marec 2019

Več informacij o knjigah založbe Družina dobite
na www.druzina.si

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

272:343.541-053.6

343.541-053.2

FRANCISCUS, papež

Sklepni govor na srečanju za zaščito mladoletnih v
Cerkvi, Vatikan, Kraljevska dvorana (Sala Regia), 24. 2. 2019
/ papež Frančišek ; [prevod Ivan Herceg, Rafko Valenčič ;
spremna beseda Stanislav Zore]. - Ljubljana : Družina, 2019. -
(Cerkveni dokumenti. Nova serija ; 30)

Prevod dela: Discorso del Santo Padre Francesco al termine
dell'incontro La protezione dei minori nella Chiesa

ISBN 978-961-04-0564-1

299187200

Papež Frančišek

SKLEPNI GOVOR NA SREČANJU ZA ZAŠČITO MLADOLETNIH V CERKVI

Vatikan, Kraljevska dvorana (Sala Regia)

24. 2. 2019

Dragi bratje in sestre!

Ko se zahvaljujem Gospodu, ki nas je spremljal v teh dneh, bi se rad zahvalil tudi vsem vam za cerkvenega duha in konkretno prizadevanje, ki ste ju pokazali s tolikšno velikodušnostjo.

Naše delo nas je še enkrat pripeljalo do priznanja, da je globoka rana spolnih zlorab mladoletnih pojav, ki je žal razširjen v zgodovini v vseh kulturah in družbah. Šele v relativno novjšem času pa je zaradi večje občutljivosti javnega mnenja za problem, ki je v preteklosti veljal za tabu, kar pomeni, da so vsi vedeli zanj, nihče pa ni o tem govoril, postal predmet sistematičnega preučevanja. Ob tem mi prihaja na misel kruta poganska navada, ki je bila v preteklosti razširjena v nekaterih kulturah, da so darovali človeška bitja, pogosto otroke, kot žrtev med svojimi obredi. Vsekakor še danes razpoložljive statistike državnih in mednarodnih ustanov (*SZO, Unicef, Interpol, Europol* in drugih) ne prikazujejo resničnih raz-

*Podnaslovi so povzeti po slovenskem prevodu Radia Vatikan, razen navedb razsežnosti, ki so navedene na koncu govora.

sežnosti pojava, pogosto podcenjevanega predvsem zato, ker veliko primerov spolnih zlorab ni bilo prijavljenih,¹ še posebej tistih zelo številnih, ki so se zgodile v domačem okolju.

Redko se namreč žrtve komu zaupajo in iščejo pomoč.² Za takim ravnanjem je lahko sram, zmedenost, strah pred maščevanjem, občutki krivde, nezaupanje v institucije, družbeno in kulturno okolje, pa tudi napačne informacije o službah in strukturah, ki bi lahko pomagale. Stiska žal vodi v zagrenjenost, celo v samomor, včasih v maščevalno ponavljanje iste stvari. Edina gotova stvar je, da so milijoni otrok na svetu žrtve spolnega izkoriščanja in zlorab.

Podatki o zlorabah

Pomembno bi bilo navesti splošne podatke – po mojem mnenju še vedno delne – na globalni ravni,³ zatem evropske, azijske, ameriške, afriške

¹ Prim. Maria Isabel Martínez Pérez, *Abusos sexuales en niños y adolescentes*, Ed. Criminología y Justicia, 2012: prijavljenih je bilo le 2% primerov, ki so bili storjeni zlasti v družinskem okolju. Računamo, da obstaja od 15 % do 20 % žrtev pedofilije v naši družbi. Le 50 % mladoletnih pove za zlorabo, med njimi pa jo le 15 % res prijavi. Na koncu je le 5 % primerov, ki so procesuirani.

² Eden od treh primerov o tem ne zaupa nikomur (podatek iz leta 2017 je pridobila organizacija THORN).

³ *Na globalni ravni*: za leto 2017 Svetovna zdravstvena organizacija (SZO) sodi, da je okoli milijarde mladoletnih oseb med 2. in 17. letom doživelo telesne, čustvene in spolne zlorabe. Po nekaterih podatkih UNICEF-a iz leta 2014 je spolne zlorabe (od otipavanja do posilstva) doživelo več kot 120 milijonov deklic, med katerimi je tudi najvišje število žrtev. Istega leta je ista organizacija OZN poročala, da je v 38 nizko ali srednje razvitih državah skoraj 17 milijonov odraslih žensk v mladosti doživelo spolno zlorabo.

Evropa – Svetovna zdravstvena organizacija (SZO) meni, da je bilo leta 2013 več kot 18 milijonov zlorab. UNICEF navaja, da je v 28 evropskih državah okoli 2.5 milijona mladih žensk priznalo, da so bile spolno napadene s telesnim stikom ali brez njega pred 15. letom starosti (podatki objavljeni leta 2017). Poleg tega jih je

bilo 44 milijonov (to pomeni 22,9 %) deležnih fizičnega nasilja, 55 milijonov (29,6 %) pa psihičnega. Ne samo to. Poročilo Interpola o spolnem izkoriščanju mladoletnikov za leto 2017 navede 14.289 primerov v 54 evropskih deželah. CESVI glede Italije meni, da je leta 2017 šest milijonov otrok doživelo trpinčenje. Poleg tega je bilo po podatkih Modrega telefona (Telefono Azzurro) od 1. januarja do 31. decembra leta 2017, ki jih je obravnavala Služba 114 hitre otroške pomoči (Servizio 114 Emergenza Infanzia), 98 primerov, kar pomeni okrog 7,5 % primerov, ki jih je obravnavala omenjena služba. 65 % mladoletnih, ki so potrebovali pomoč, so bile deklice, med njimi 40 % mlajših od 11 let.

Azija – V letih 2001–2011 je Azijski center za človekove pravice (Asian Center for Human Rights – ACHR) v Indiji obravnaval 48.338 primerov zlorab mladoletnic in pokazal porast za 336 %: število zlorab se je od 2.113 leta 2001 dvignilo na 7.112 v letu 2011.

Amerika – Uradni podatki za Združene države Amerike navajajo, da je vsako leto več kot 700 tisoč otrok žrtev nasilja in trpinčenja. Po podatkih Mednarodnega centra o nasilju in trpinčenju (International Center for Missing and Exploited Children – ICMEC) je eden izmed desetih otrok doživel spolno zlorabo.

Afrika – Podatki za Južno Afriko, ki jih je pridobil Center za pravičnost in preventivo zlorab pri Univerzi v Capetownu, so pokazali, da je eden izmed treh mladoletnih Južnoafričanov, moškega ali ženskega spola, ogrožen zaradi spolne zlorabe pred 17. letom starosti. Prva tovrstna študija na ravni Južne Afrike je pokazala, da je 784.967 mladostnikov med 15. in 17. letom bilo spolno zlorabljenih. Žrtve teh zlorab so v večini primerov dečki. Med njimi niti tretjina tega dejanja ni prijavila oblastem (predstojnikom). V drugih afriških državah se spolne zlorabe mladoletnikov štejejo v širši krog nasilja, povezanega s prelivanjem krvi na celini, in jih je težko točno opredeliti. Pojav je tesno povezan s prakso zgodnjih porok, ki je razširjena med afriških ljudstvih, in še več kot to.

Oceanija – Po podatkih Avstralskega inštituta za zdravje in blaginjo (Australian Institute of Health and Welfare – AIHW) februarja leta 2018 je v Avstraliji za obdobje 2015–2017 ena od šestih žena (to je 16 %, ali 1,5 milijona) priznalo, da so doživele fizično in/ali spolno zlorabo pred 15. letom starosti, eden od devetih moških (to je 11 % ali 992.000) pa je priznal, da so doživeli to zlorabo v mladosti. V letih 2015–2016 je bilo okoli 450 tisoč otrok deležnih posebnega varstva mladoletnikov, 55.600 pa jih je bilo odvzetih družinam zaradi zdravljenja ali preprečitve zlorab. Končno, da ne bi prezrli nevarnosti, ki grozijo mladoletnim domorodcem: po mnenju AIHW imajo v letih 2015–2016 otroci prvotnih prebivalcev sedemkrat in več možnosti, da bodo postali predmet zlorab ali zavrženosti glede na vrstnike, ki niso domorodci (prim. <http://www.pbc2019.org/it/protezione-dei-minori/abuso-dei-minori-a-livello-globale>).

in oceanske, da bi prikazali sliko obsežnosti in zakoreninjenosti te rane v naših družbah.⁴ Da bi se izognil nepotrebnim polemikam, želim opozoriti, da so nekatere dežele omenjene samo zaradi statističnih podatkov, ki jih prinašajo ta poročila.

Prva resnica, ki pride na dan iz dostopnih podatkov, govori o tem, kdo stori zlorabo oziroma (fizično, spolno ali čustveno) nasilje. To so predvsem starši, sorodniki, možje mladoletnih nevest, trenerji in vzgojitelji. Nadalje, po podatkih UNICEF-a za leto 2017 za 28 dežel sveta, je devet od desetih deklic, ki so imele nasilen spolni odnos, razkrilo, da so bile žrtev poznanih ali družini bližnjih oseb.

Po uradnih podatkih ameriške vlade je v ZDA več kot 700.000 otrok vsako leto žrtev nasilja ali trpinčenja. Po podatkih *Mednarodnega centra za pogrešane in izkoriščane otroke* (ICMEC) je eden od desetih otrok spolno zlorabljen. V Evropi je 18 milijonov otrok žrtev spolnih zlorab.⁵

Vzemimo za primer Italijo: poročilo »Modrega telefona« iz leta 2016 pokaže, da se 68,9 % zlorab mladoletnih zgodi med domačimi stenami.⁶

Prizorišče nasilja pa ni samo domače okolje, ampak tudi mestna četrt, šolsko, športno⁷ in žal tudi cerkveno okolje.

⁴ Navedeni podatki veljajo za naključno izbrane države (dežele) na osnovi razpoložljivih virov. Raziskave, ki jih je zbral UNICEF v 30 državah, potrjujejo to dejstvo: majhen odstotek žrtev je priznal, da so iskali pomoč.

⁵ Prim. https://www.repubblica.it/salute/prevenzione/2016/05/12/news/maltrattamenti_sui_minori_tutti_gli_abusi-139630223.

⁶ Konkretno: za trpljenje mladoletnika je v 73,7 % domnevno odgovoren eden izmed staršev (44,2 % mati in 29,5 % oče), sorodnik v 3,3 %, prijatelj v 3,2 %, znanec v 3 %, vzgojitelj v 2,5 %. Podatki razkrivajo, da so za zelo redke primere zlorab (2,2 %) odgovorni neznani odrasli (prim. prav tam).

⁷ Angleška raziskava, ki jo je opravila NSPC (National Society for the Prevention of Cruelty to Children), je odkrila, da 29 % vprašanih navaja, da so bili spolno nadlegovani (fizično in besedno) v središčih, kjer so se športno udeleževali.

Rana pornografije

Študije o pojavu spolnih zlorab mladoletnih v zadnjih letih razkrivajo, da je razvoj *medmrežja* in sredstev javnega obveščanja prispeval k opaznemu porastu primerov zlorab in nasilja, ki so se zgodili preko *spleta*. Pornografija se v svetu preko spleta hitro širi. Nadloga je dosegla strašne razsežnosti s pogubnimi učinki za psiho ter za odnose med moškim in žensko, med njima in med otroki. Pojav se nenehno širi. Precejšen del pornografske produkcije pa ima žal za predmet tudi mladoletne, ki so s tem zelo hudo ranjeni v svojem dostojanstvu. Študije s tega področja dokumentirajo, kar je žalostno, da se to dogaja na vedno strašnejši in nasilnejši način. Prihaja do takšnih skrajnosti, da se spolne zlorabe nad mladoletnimi počnejo in spremljajo neposredno na spletu.⁸

Naj tukaj spomnim na mednarodni kongres v Rimu o dostojanstvu otroka v digitalni dobi, kakor tudi na prvi forum Medverske zveze za varnejšo skupnost, ki je bil o isti temi novembra lani 2018 v Abu Dabiju.

Spolni turizem

Naslednja nadloga je *spolni turizem*. Glede na podatke Svetovne turistične organizacije za leto 2017 se vsako leto odpravi na potovanje tri milijone oseb, da bi imele spolne odnose z mla-

⁸ Po podatkih IWF (Internet Watch Foundation) za leto 2017 vsakih sedem minut spletna stran pošilja slike spolnega nasilja nad otroki. Leta 2017 je bilo prepoznavnih 78.589 URL, ki so prenašale slike spolnega nasilja zlasti na Nizozemskem, sledijo jim Združene države Amerike, Kanada, Francija in Rusija. Kar 55 % žrtev je mlajših od 10 let, 86 % so deklice, 7% dečki, 5% enih in drugih.

doletnimi.⁹ Pomenljiv je podatek, da povzročitelji teh zločinov v veliki večini primerov ne priznajo, da so storili kaznivo dejanje.

Smo torej pred vsesplošnim in razširjenim problemom, na katerega žal naletimo povsod. Naj nam bo jasno: vsesplošnost te nadloge, ki potrjuje njeno resnost v naših družbah,¹⁰ ne zmanjšuje njene pošastnosti znotraj Cerkve.

V zlorabah vidimo roko zla

Nečloveškost pojava na svetovni ravni postane še hujša in še bolj pohujšljiva v Cerkvi, saj je v nasprotju z njeno moralno avtoriteto in etično verodostojnostjo. Če se posvečena oseba, ki jo je Bog izbral, da vodi duše k zveličanju, pusti usužnjiti svoji človeški krhkosti ali bolezni, postane s tem satanovo orodje. V zlorabah vidimo roko zla, ki ne prizanese niti nedolžnosti otrok. Nobenih opravičljivih razlogov ni za zlorabo otrok. Ponižno in pogumno moramo priznati, da smo pred skrivnostjo zla, ki se je zneslo nad najslabotnejšimi, ki so podoba Jezusa. Glejte, zato se sedaj v Cerkvi krepi zavest, da moramo zaježiti strašne zlorabe ne samo z disciplinskimi ukrepi ter s

⁹ Najpogostejši cilj so poleg Tajske in Kambodže Brazilija, Dominikanska republika in Kolumbija. Tem so v zadnjem času prištele še dežele Afrike in vzhodne Evrope. Tisti, ki zagrešijo spolne zlorabe, pa prihajajo predvsem iz šestih držav; to so Francija, Nemčija, Združeno kraljestvo, Kitajska, Japonska in Italija. Ne smemo pozabiti tudi čedalje višjega števila žensk, ki potujejo v dežele v razvoju in plačujejo spolni odnos z mladoletniki. Te predstavljajo 10 % spolnega turizma v svetu. Po neki raziskavi, ki jo je opravil Ecpat International (End Child Prostitution in Asian Tourisme) v letih 2015 in 2016, je 35 % turistov, spolnih pedofilov, predstavljalo stalne stranke, medtem ko je bilo priložnostnih 65 % (prim. <https://www.ossrvattorioidiritti.it/2018/03/27/turismo-sessuale-minorile-nel-mondo-italia-escpat>).

¹⁰ »Če je ta strašna katastrofa v resnici dosegla tudi posvečene osebe, se sprašujemo: kako globoka zna biti v naši družbi in naših družinah?« (Govor Rimski kuriji, 21. 12. 2018).

civilnimi in kanoničnimi procesi, ampak se tudi odločno soočiti s tem pojavom tako znotraj kot zunaj Cerkve. Cerkev se čuti poklicana spopasti se s tem zlom, ki se dotika jedra njenega poslanstva: oznanjati evangelij malim in jih varovati pred pogoltnimi volkovi.

Resno soočanje z vsako zlorabo v Cerkvi

Zelo jasno želim podčrtati: četudi bi se v Cerkvi odkril en sam primer zlorabe, ki je že sam po sebi pošasten, se bomo s tem primerom soočili z vso resnostjo. Bratje in sestre, v upravičeni jezi ljudi vidi Cerkev odsev jeze Boga, ki je izdan in oklofutan s strani teh pokvarjenih posvečenih oseb. Odmev nemega krika malih, ki so namesto tega, da bi v njih našli očetovstvo in duhovne vodnike, naleteli na rablje, bo zatresel srca, omamljena zaradi hinavščine in oblasti. Dolžni smo prisluhniti temu zadušenemu nememu kriku.

Zloraba oblasti

Težko je torej razumeti pojav spolnih zlorab mladoletnih, ne da bi upoštevali oblast, saj so le-te vedno posledica zlorabe oblasti, zlorabe nadrejenega nad nezaščitenim zlorabljenim, kar omogoča manipulacijo z njegovo vestjo ter z njegovo fizično in psihično krhkostjo. Zloraba oblasti se kaže tudi pri drugih oblikah zlorab, katerih žrtev je skoraj 85 milijonov od vseh pozabljenih otrok: otrok-vojakov, mladoletnikov, ki se prostituirajo, podhranjenih in ugrabljenih otrok, ki so žrtve pošastne trgovine s človeškimi organi, ali pa zaslužnjenih otrok, otrok žrtev vojn, begunskih otrok, splavljenih otrok in tako naprej.

Razlaga in osmislitev

Pred tolikšno krutostjo in pred tolikšnim malikovalskim žrtvovanjem otrok bogu oblasti, denarja, ošabnosti, napuha ne zadostujejo samo empirične razlage, saj niso sposobne pojasniti razsežnosti in globine te drame. Tukaj se še enkrat pokaže nezadostnost pozitivistične hermenevtike. Daje nam pravo razlago, ki nam bo pomagala sprejeti potrebne ukrepe, ni pa nam sposobna dati *osmislitve*. Mi pa danes potrebujemo tako razlago kot *sporočilo*. Razlage nam bodo zelo pomagale na operativnem področju, vendar nas bodo pustile na pol poti.

Ta kriminalni pojav je razodevanje duha zla

Kakšno naj bi torej bilo bivanjsko »sporočilo« tega kriminalnega pojava? Če upoštevamo njegovo razsežnost in zakoreninjenost v človeškem, to danes ni nič drugega kot dejansko razodevanje duha zla. Če bomo zanemarili to razsežnost, bomo ostali daleč od resnice in brez pravih rešitev.

Za vsem tem je satan

Bratje in sestre, danes smo priče razodevanju nesramnega, nasilnega in uničevalnega zla. Za tem in v tem je duh zla, ki se v svoji ošabnosti in v svojem napuhu čuti gospodarja sveta¹¹ in misli, da je zmagal. Tole vam želim povedati z avtoriteto brata in očeta, seveda majhnega in grešnika, a kot pastir Cerkve, ki vodi v dejavni ljubezni: v teh bolečih primerih vidim roko zla, ki ne prizanaša niti nedolžnosti malih. In pri tem mi prihaja na misel Herod, ki je v strahu, da bo izgubil oblast,

¹¹ Prim. R. H. Benson, *The Lord of the World*, Dodd, Mead and Company, London 1907.

ukazal pomoriti vse betlehemske otroke.¹² Tu zadaj je satan.

Duhovni ukrepi

Zato moramo sprejeti vse praktične ukrepe, ki nam jih ponujajo razum, znanost in družba, hkrati pa ne smemo te stvarnosti zanemarjati; sprejeti moramo duhovne ukrepe, ki nas jih uči sam Gospod, torej ponižanje, samoobtožbo, molitev in pokoro. To je edini način, da premagamo duha zla. Jezus ga je tako premagal.¹³

Cilj Cerkve bo torej prisluhniti, zaščititi, zavarovati in zdraviti zlorabljene, izkoriščane in pozabljene mladoletne, kjerkoli že so. Da bi ga dosegla, se mora Cerkev dvigniti nad vse ideološke polemike in novinarske politike, ki pogosto zaradi različnih interesov zlorabljajo celo drame, ki jih živijo ti mali.

Prišel je čas

Zato je prišel čas, da s skupnim sodelovanjem pri izkoreninjenju te brutalnosti s telesa naše človečnosti uresničimo vse potrebne ukrepe, ki so že v veljavi tako na mednarodni kot na cerkveni ravni. Prišel je čas, da najdemo primerno ravnovesje vseh vrednot, ki so v veljavi, in damo enotne norme za Cerkev. Tako se bomo izognili skrajnostma *juridizma* (*pretiranega boja za pravičnost*), ki ga povzročata občutek krivde za pretekle napake ter pritisk medijskega sveta, in

¹² »Kaj se bojiš, Herod, ker si slišal, da je rojen Kralj? Ni prišel, da bi tebe odstranil, ampak da bi premagal satana. Ker tega ne razumeš, se bojih in besniš; da bi pogubil enega, ki ga iščeš, si zagrešil smrt toliko otrok ... Umoril si telesa malih, ker je tebe usmrtila smrt srca« (S. Quadvultdeus, *Sermo 2 de Symbolo*: PL 40, 655).

¹³ Prim. Maximus Confessor, *Centuria* 1, 8–13: PG, 1182–1186.

samoobrambe, ki se ne sooča z vzroki in posledicami teh hudih zločinov.

»Najboljše prakse«

V tem kontekstu bi želel omeniti »najboljše prakse« (»Best Practices«), ki jih je pod vodstvom *Svetovne zdravstvene organizacije*¹⁴ oblikovala skupina desetih mednarodnih agencij, ki so razvile in sprejele paket ukrepov pod imenom INSPIRE, *torej sedem strategij, kako narediti konec nasilju nad otroki*.¹⁵

¹⁴ (CDC: United States Centers for Disease Control and Prevention; CRC: Convention on the Rights of the Child; End Violence Against Children: The Global Partnership; PAHO: Pan American Health Organisation; PEFAR: President's Emergency Program for AIDS Relief; TFG: Together for Girls; Unicef: United Nations Children's Fund; UNODC: United Nations Office on Drugs and Crime; USAID: United States Agency for International Development; WHO: World Health Organisation).

¹⁵ Vsaka črka kratice INSPIRE pomeni eno strategijo in večina je potrdila, da imajo, poleg koristi na področju mentalnega zdravja, vzgoje in zmanjševanja kriminalitete preventivne ukrepe pred različnimi vrstami nasilja. Navajamo sedem strategij: *Implementation and enforcement of laws*: aktualizacija in aplikacija zakonov (na primer: prepoved nasilnih disciplin in omejitev dostopa do alkohola in orožja); *Norms and values*: pravila in vrednote, ki jih je treba spremeniti (na primer: vse, kar opravičuje spolno nasilje nad dekleti ter nasilno vedenje med mladostniki); *Safe environments*: varno okolje (na primer: opredeliti v mestnih četrtih 'vroče točke' nasilja in prepoznati lokalne vzroke, ki jih politika rešuje, ter drugi posegi); *Parent and caregiver support*: starši in podpora družinskega asistenta (na primer: nuditi formacijo staršev za vzgojo mladih in mladih staršev); *Income and economic strengthening*: dohodek in ekonomska vzdržnost (na primer: zajamčen najnižji dohodek in oblikovanje enakosti); *Response and support services*: svetovalna služba in podpora (na primer: zagotovitev, da lahko otroci, izpostavljeni nasilju, dobijo hitro pomoč in ustrezno psiho-socialno podporo); *Education and life skills*: vzgoja in usposobljenost za življenje (na primer: zagotoviti otrokom šolanje in pridobitev življenjskih veščin).

Cerkev se bo osredotočila na naslednje razsežnosti

Z uporabo teh smernic se bo Cerkev na svoji zakonodajni poti, tudi po zaslugi dela, ki ga je v preteklih letih opravila *Papeška komisija za zaščito mladoletnih*, ter po prispevku tega našega srečanja osredotočila na naslednje razsežnosti:

1. Zaščita otrok – Osnovni cilj vsakršnih ukrepov je zaščititi male in preprečiti, da bi postali žrtve kakršne koli duševne in telesne zlorabe. Potrebno je torej spremeniti miselnost ter se spopasti z držo obrambe institucije v korist iskrenega in odločnega iskanja dobrega za skupnost, tako da se da v vseh pogledih prednost žrtvam zlorab. Vedno moramo imeti pred očmi nedolžne obraze malih in se spominjati Učiteljevih besed: »Kdor pa pohujša enega od teh malih, ki verujejo vame, bi bilo bolje zanj, da se mu obesi mlinski kamen na vrat in se potopi v globino morja. Gorje svetu zaradi pohujšanj! Pohujšanja sicer morajo priti, toda gorje človeku, po katerem pride pohujšanje!« (Mt 18,6-7).

2. Popolna resnost – Tukaj hočem poudariti, »da si Cerkev ne bo obotavljala narediti vse potrebno, da izroči roki pravice vsakega, ki je storil takšne zločine. Cerkev ne bo nikoli skušala pomesti pod preprogo ali podcenjevati nobenega takega primera« (Govor rimski kuriji, 21. decembra 2018). Po njenem prepričanju »grehi in zločini posvečenih oseb postanejo še temačnejši z nezvestobo in sramoto, saj maličijo obličje Cerkve in rušijo njeno verodostojnost. Dejansko je Cerkev skupaj s svojimi zvestimi sinovi žrtev te nezvestobe in teh pravih in resničnih *kaznivih dejanj*« (prav tam).

3. Resnično očiščenje – Kljub sprejetim ukrepom in napredku pri zaščiti pred zlorabami je potrebno uvesti prenovljeno in nenehno prizadevanje za svetost pastirjev, katerih oblikovanje po Kristusu, Dobrem pastirju, je pravica Božjega ljudstva. Potrjuje se torej odločna volja, »da se z vso svojo močjo nadaljuje po poti očiščevanja, vprašujoč se, kako zaščititi otroke; kako se izogniti takšnim zločinom, kako zdraviti in vključevati žrtve; kako okrepiti formacijo po semeniščih ... Skušala bo preoblikovati storjene napake v priložnosti, kako izkoreniniti to rano ne samo iz telesa Cerkve, ampak tudi iz telesa družbe« (prav tam). Sveti Božji strah nas vodi v to, da obsodimo sami sebe, bodisi kot osebe bodisi kot ustanovo in da popravimo svoje opustitve. Obtožiti samega sebe je razumen začetek, povezan s svetim strahom Božjim. Naučiti se torej obtožiti samega sebe, kot osebe, kot institucije in tudi kot družba. Ne smemo se ujeti v past, da bi obsojali druge, kajti to je korak v smeri alibija (izgovora), ki nas ločuje od resničnosti.

4. Formacija – Gre za zahtevo po izbiri in oblikovanju kandidatov za duhovništvo ne samo po negativnih kriterijih, s katerimi se skušajo izključiti problematične osebnosti, ampak tudi po pozitivnih, s katerimi se ponudi uravnotežena pot formacije za primerne kandidate, ki je usmerjena v svetost in vključuje krepost čistosti. Sv. papež Pavel VI. je v okrožnici *O duhovniškem celibatu (Sacerdotalis caelibatus, 1967)* zapisal: »Življenje, ki je tako popolnoma in delikatno angažirano tako v svoji notranjosti kot navzven, kakor je to duhovniški celibat, izključuje nezadostno fizično, psihično in moralno uravnovešene osebe. Prav tako se ne sme domišljati, da bo milost v tem dopolnila naravo« (št. 64).

5. Okrepiti in preveriti smernice škofovskih konferenc – To pomeni potrditi zahtevo po enotnosti škofov pri izvajanju meril, ki naj imajo značaj predpisov in ne samo smernic. Torej predpisi in ne samo smernice. Nobena zloraba se ne sme prikriti (kot se je dogajalo v preteklosti) ali podcenjevati, saj prekrivanje zlorab spodbuja širjenje zla in prispeva k nadaljnji rasti pohujšanja. To pomeni razviti nov, učinkovit preventivni pristop v vseh ustanovah ter okoljih cerkvenih dejavnosti.

6. Spremljanje zlorabljenih oseb – Hudo, ki so ga doživeli, pušča v njih neizbrisne rane, ki se kažejo tudi v zagrenjenosti ter samouničevalnih težnjah. Cerkev ima torej dolžnost, da jim ponudi vso potrebno podporo, pri tem pa naj se poslužuje pomoči izvedencev s tega področja. Poslušati, dovolil si bom izraz »izgubljeni čas« s poslušanjem. Poslušanje zdravi ranjenega, ozdravlja pa tudi nas sebičnosti, neprizadetosti, obnašanja »mene to ne tiče« pa tudi drže duhovnika in levita iz prilike o usmiljenem Samarijanu.

7. Digitalni svet – Zaščita mladoletnih mora upoštevati tudi nove oblike spolnih in najrazličnejših drugih zlorab, ki jim grozijo v okoljih, v katerih živijo, in preko novih sredstev, ki jih uporabljajo. Bogoslovci, duhovniki, redovniki, redovnice in pastoralni delavci in vsi drugi se morajo zavedati, da digitalni svet in uporaba njegovih naprav pogosto vpliva bolj, kot si mislimo. Potrebno je spodbuditi države in oblasti, naj sprejmejo vse potrebne ukrepe, da bi omejili spletno strani, ki ogrožajo dostojanstvo moškega, ženske in še posebej mladoletnih.

Bratje in sestre, kaznivo dejanje nima pravice do svobode. Absolutno se je potrebno zelo od-

ločno upreti tej gnusobi, bedeti in se bojevati, da ne bi razvoja mladih skalil ali pretresel nenadzorovan dostop do pornografije, ki pušča globoke negativne posledice na umu in duši. Potrebno se je zavzeti, da fantje in dekleta, še posebej pa bogoslovci in kleriki, ne postanejo sužnji zasvojenosti na osnovi kriminalnega izkoriščanja in zlorab nedolžnih in njihovih podob ter na zaničevanju dostojanstva ženske in človeške osebe. Tukaj naj omenim nove predpise »o najtežjih zločinih« (Graviora delicta), ki jih je odobril papež Benedikt XVI. leta 2010, kjer je bilo dodano kot podzvrst zločina, »pridobivanje, hranjenje ali razširjanje« s strani članov klera, »na kateri koli način in s katerim koli sredstvom pornografskih podob, na katerih so mladoletni.« Tedaj je veljalo, da so mladoletni do 14 let, sedaj mislimo, da je potrebno to starostno mejo dvigniti in tako razširiti zaščito mladoletnih, pa tudi vztrajati pri teži teh dejanj.

8. *Spolni turizem* – Obnašanje, pogled in duh Jezusovih učencev ter služabnikov morajo prepoznati Božjo podobo v vsaki človeški osebi, začeni pri najbolj nedolžnih. Samo z upoštevanjem tako radikalnega spoštovanja dostojanstva drugega bomo le-tega lahko branili pred vsiljivo močjo nasilja, izkoriščanja, zlorabe in maličenja ter mu verodostojno služili pri njegovi celostni človeški in duhovni rasti, v srečanju z drugimi in z Bogom. Pri boju s spolnim turizmom je potrebno zakonsko preganjanje, pa tudi pomoč in projekti ponovnega vključevanja žrtev tega kriminalnega pojava. Cerkvene skupnosti so poklicane okrepiti pastoralno skrb za osebe, ki jih je izkoristil spolni turizem. Med temi so najbolj ranljive in pomoči potrebne predvsem ženske, mladoletniki in otroci. Ti zadnji pa potrebujejo še posebno

zaščito in pozornost. Vladni organi naj dajo temu prednost in se takoj odzovejo z bojem proti trgovini in ekonomskemu izkoriščanju otrok. S tem namenom je potrebno usmerjati prizadevanja vseh na vseh družbenih ravneh in tesno sodelovati tudi z mednarodnimi organizacijami, da bi izdelali pravni okvir, ki ščiti otroke pred spolnim izkoriščanjem v turizmu in omogoča legalno preganjanje zločincev.¹⁶

Zahvala vsem zvestim duhovnikom in posvečenim osebam

Sedaj pa mi dovolite, da se iskreno zahvalim vsem duhovnikom in posvečenim osebam, ki zvesto in scela služijo Gospodu in se čutijo osramočene in očrnjene zaradi sramotnega obnašanja nekaterih sobratov. Vsi, Cerkev, posvečene osebe, Božje ljudstvo in celo Bog sam, nosimo posledice njihove nezvestobe. Zahvaljujem se v imenu vse Cerkve veliki večini duhovnikov, ki ne samo, da so zvesti v celibatu, ampak izgorevajo v svoji službi, ki je danes postala zaradi pohujšanja redkih, a še vedno preštevilnih sobratov, še težja. Hvala tudi vernikom, ki dobro poznajo svoje dobre pastirje, še naprej molijo zanje ter jih podpirajo.

Na koncu bi rad poudaril, kako pomembno je, da to zlo preoblikujemo v priložnost za očiščenje. Poglejmo lik Edith Stein – sv. Terezije Benedikte od Križa, z gotovostjo, da se »v najbolj temni noči pojavijo največji preroki in svetniki. Kljub temu pa poživljajoči tok mističnega življenja ostane neviden. Prav gotovo so na odločilne dogodke svetovne zgodovine vplivale takšne duše, katerih zgodovinske knjige niti ne omenjajo. In kdo so te duše, ki se jim moramo zahvaliti za odločilne

16 Prim. *Sklepni dokument VI. svetovnega kongresa o pastoralni turizmu*, 27. julija 2004.

trenutke našega osebnega življenja, je nekaj, kar bomo zvedeli na dan, ko bo vse, kar je skrito, razkrito.« Sveto, Bogu zvesto ljudstvo, ki ga podpira in poživlja Sveti Duh, je najboljše obličje preroške Cerkve, ki zna postaviti v središče svojega vsakodnevnega podarjanja svojega Gospoda. Ravno to sveto Božje ljudstvo nas bo osvobodilo nadloge klerikalizma, ki je rodovitna zemlja za vso to gnusobo.

Najboljši sad in najučinkovitejšo rešitev, ki jo lahko damo žrtvam, ljudstvu svete matere Cerkve in vsemu svetu, je prizadevanje za osebno in skupno spreobrnjenje, ponižno učljivost, poslušanje, pomoč in zaščita najbolj ranljivih.

Iskreno pozivam na brezkompromisen boj vseh vrst oblasti in posameznikov proti zlorabam mladoletnih v spolnosti in na drugih področjih, saj gre za gnusne zločine, ki jih je potrebno zbrisati z obličja zemlje. To zahtevajo številne žrtve, skrite po družinah in po različnih krogih naše družbe.

Franciscus

SPREMNA BESEDA

Na seji sveta kardinalov, ki je bila v Vatikanu od 10. do 12. septembra 2018, je papež Frančišek napovedal, da bo v Vatikanu sklical vse predsednike škofovskih konferenc ter vrhovne redovne predstojnike in predstojnice, pa tudi nekatere laike. Srečanje naj bi spregovorilo o zaščiti mladoletnih v Cerkvi.

Predstavitev srečanja

Na srečanju od 21. do 24. februarja 2019, prvem v takšnem obsegu, je sodelovalo okoli 190 udeležencev, ki smo prisluhnili devetim predavanjem različnih strokovnjakov. Med nami so bile tudi tri ženske. Teme predavanj so sledile poudarkom posameznega dneva. Prvi dan je bil namenjen razmišljanju o odgovornosti, drugi polaganju računov (accountability), tretji pa transparentnosti. Začetek in konec vsakega je zaznamovalo pričevanje žrtev, ki so izpovedale svoje doživljanje zlorabe, svojo nemoč, sram, jezo, zavrženost. Njihova pričevanja so bila del molitve, s katero smo delo na srečanju začinjali in ga z njo tudi končevali.

Posebno vrednost je srečanju dalo delo po skupinah. V njih smo sodelovali škofje, redovniki in laiki z raznih koncev sveta. Vsebina predavanj je v skupinah začela dobivati konkretne poteze. Pogovori med člani skupin so pokazali vso različnost, ki jo v sedanjem svetu živi Cerkev. V teh skupinah pa so bili izrečeni tudi povsem konkretni predlogi in pričakovanja, ki smo jim potem posredovali pripravljalnemu odboru

celotnega srečanja, da bi bili vključeni v dokument, ki bo v kratkem poslan vsem škofovskim konferencam po svetu.

Papež Francišek

Na srečanju je bil ves čas navzoč tudi papež Francišek. Njegovo besedo smo slišali trikrat. Srečanje je odprl s kratkim nagovorom, v katerem je pozval k jasnim in iskrenim besedam ter h konkretnosti, ki jo pričakujejo ljudje in zlasti žrtve. Drugič je spregovoril po govoru dr. Linde Ghisoni, podtajnice na dikasteriju za laike, družino in življenje. Dejal je, da je po njej spregovorila Cerkev in v Cerkvi je treba dati več mesta »ženskemu geniju«. Tretja in najpomembnejša papeževa beseda pa je bil sklepni govor po maši v nedeljo, 24. februarja, v Kraljevski dvorani papeške palače. Zahvaljujem se uredništvu Cerkvenih dokumentov in Založbi Družina za objavo papeževega govora, ki bo pripomogel h globljemu poznavanju in temeljitejšemu ozaveščanju o uprašnju spolnih zlorab in o zaščiti mladoletnih.

Vsesplošen problem

V govoru je papež Francišek najprej razprl obzorja, ko je dejal: »Naše delo nas je še enkrat pripeljalo do priznanja, da je globoka rana spolnih zlorab mladoletnih pojav, ki je žal razširjen v zgodovini v vseh kulturah in družbah. Šele v relativno novejšem času pa je zaradi večje občutljivosti javnega mnenja za problem, ki je v preteklosti veljal za tabu, kar pomeni, da so vsi vedeli zanj, nihče pa ni o tem govoril, postal predmet sistematičnega preučevanja.« Ko je spregovoril o podatkih o zlorabah, ki se dogajajo v družinah

in v družbi kot taki, smo bili pretreseni. Mislim, da bo ob tem pretresen tudi bralec, ki se bo potrudil in prebral tudi opombe. Natančni podatki so namreč navedeni v opombah.

Zlorabe v Cerkvi

Navajanje podatkov nikakor nima namena, da bi pozornost obrnili proč od Cerkve, ki je trenutno v žarišču pozornosti medijev in drugih institucij. Nasprotno. Papež pravi, da želi zelo jasno »podčrtati: četudi bi se v Cerkvi odkril en sam primer zlorabe, ki je že sam po sebi pošasten, se bomo s tem primerom soočili z vso resnostjo«. Potem poudari, da »je prišel čas, da s skupnim sodelovanjem pri izkoreninjenju te brutalnosti s telesa naše človečnosti uresničimo vse potrebne ukrepe, ki so že v veljavi tako na mednarodni kot na cerkveni ravni. Prišel je čas, da najdemo primerno ravnovesje vseh vrednot, ki so v veljavi, in damo enotne norme za Cerkev.«

Ozadje

Papež se v svojem govoru ne ustavi zgolj pri ugotovitvah, ki jih ponujajo različne znanosti, pa tudi ne samo pri ukrepih, ki jih svetujejo različne institucije. Z avtoriteto brata in očeta, »seveda majhnega in grešnika«, kot sam pravi, nam »kot pastir Cerkve, ki vodi v dejavni ljubezni«, želi povedati tole: »V teh bolečih primerih vidim roko zla, ki ne prizanaša niti nedolžnosti malih.« Ta roka zla je v njegovih besedah dobila tudi čisto konkretno ime: satan. Zato je za izkoreninjanje tega zla potreben tudi duhovni boj. Poleg vseh drugih ukrepov, ki jih svetujejo različne agencije in Papeška komisija za zaščito mladoletnih – papež jih našteje v nadaljevanju

– moramo sprejeti tudi duhovne ukrepe, ki nas jih uči Gospod: ponižanje, samoobtožbo, molitev in pokoro. To je edini način, da premagamo duha zla.

Beseda duhovnikom in posvečenim osebam

Dejstvo je, da je pljuska zlorab, ki so jih zagrešili nekateri predstavniki Cerkve, padel tudi na vse druge duhovnike in posvečene osebe. Vsem tem papež nameni posebno misel, ki jo moramo sprejeti za svojo vsi člani Cerkve. »Iskreno se zahvalim vsem duhovnikom in posvečenim osebam, ki zvesto in scela služijo Gospodu in se čutijo osramočene in očrnjene zaradi sramotnega obnašanja nekaterih sobratov. Vsi, Cerkev, posvečene osebe, Božje ljudstvo in celo Bog sam, nosimo posledice njihove nezvestobe.«

Zaščita mladoletnih

Svoj nagovor je papež Frančišek sklenil z dvojnimi povabilom. Najprej nam je ponudil najboljše in najučinkovitejšo rešitev, ki ju lahko damo vsem, to je prizadevanje za osebno in skupno spreobrnjenje. Nato pa nas je pozval na »brezkompromisen boj vseh vrst oblasti in posameznikov proti zlorabam mladoletnih v spolnosti in na drugih področjih, saj gre za gnušne zločine, ki jih je potrebno zbrisati z obličja zemlje«.

Povabilo k spreobrnjenju pa nas vpelje v začetek Jezusovega javnega delovanja pri evangelistu Marku, kjer Jezus nagovarja svoje sodobnike: »Čas se je dopolnil in Božje kraljestvo se je približalo. Spreobrnite se in verujte evangeliju« (Mr 1,15). Prepričan sem, da bo branje

papeževega nagovora za vsakega bralca močna spodbuda, da bo stopil na pot spreobrnjenja in doslednejšega življenja po evangeliju. Odločnost pri obravnavanju zlorab in ponižno stopanje po poti spreobrnjenja Cerкви vrača verodostojnost oznanjevalke veselega oznanila, ki je namenjeno vsem ljudem, najprej pa ubogim, jetnikom, slepim in zatiranim (prim. Lk 4,18). Tako bo Kristusova Cerkev tudi v svoji človeški prvini vedno bolj postajala prostor resnice in življenja, svetosti in milosti, pravičnosti, miru in ljubezni.

*msgr. Stanislav Zore
ljubljski nadškof in metropolit*

Kazalo

Papež Frančišek

SKLEPNI GOVOR NA SREČANJU

ZA ZAŠČITO MLADOLETNIH V CERKVI 5

Podatki o zlorabah.....	6
Rana pornografije.....	9
Spolni turizem.....	9
V zlorabah vidimo roko zla.....	10
Resno soočanje z vsako zlorabo v Cerkvi	11
Zloraba oblasti	11
Razlaga in osmislitev.....	12
Ta kriminalni pojav je razodevanje duha zla....	12
Za vsem tem je satan.....	12
Duhovni ukrepi	13
Prišel je čas	13
»Najboljše prakse«	14
Zahvala vsem zvestim duhovnikom in posvečenim osebam	19

msgr. Stanislav Zore

Spremna beseda21

Papež Frančišek.....	22
Vseprošen problem	22
Zlorabe v Cerkvi.....	23
Ozadje.....	23
Beseda duhovnikom in posvečenim osebam...	24
Zaščita mladoletnih.....	24

Kazalo 27

CERKVENI DOKUMENTI – NOVA SERIJA

1. Kongregacija za verski nauk,
Doktrinalno navodilo (politika) (2003)
 2. Kongregacija za verski nauk,
Premislek (o istospolnih zvezah) (2003)
 3. Janez Pavel VI.,
Poslanica za svetovni dan miru 2004, Vedno aktualna naloga: vzgajati za mir (2003)
 4. Janez Pavel II.,
Pismu duhovnikom za veliki četrtek 2004 (2004)
 5. Janez Pavel II.,
Apostolsko pismo Ostani z nami, Gospod (2004)
 6. Janez Pavel II.,
Poslanica za svetovni dan miru 2005 (2004)
 7. Janez Pavel II.,
Pismo duhovnikom za veliki četrtek 2005 (2005)
 8. Janez Pavel II.,
Apostolsko pismo Hiter razvoj (2005)
 9. Benedikt XVI.,
Poslanica za svetovni dan miru 2006 (2005)
 10. Kongregacija za katoliško vzgojo,
Navodilo o merilih za presojanje duhovnega poklica (2006)
 11. Benedikt XVI.,
Poslanica za svetovni dan miru 2007 (2006)
 12. Benedikt XVI.,
Poslanica za svetovni dan miru 2008 (2007)
 13. Benedikt XVI.,
Poslanica za svetovni dan miru 2009 (2008)
 14. Benedikt XVI.,
Poslanica za svetovni dan miru 2010 (2009)
 15. Benedikt XVI.,
Pastirsko pismo irskim katoličanom (2010)
 16. Benedikt XVI.,
Ob sklepu duhovniškega leta (2010)
 17. Benedikt XVI.,
Poslanica ob svetovnem dnevu miru 2011 (2010)
 18. Benedikt XVI.,
Poslanica ob svetovnem dnevu miru 2012 (2011)
 19. *13. redno splošno zasedanje škofovske sinode – Poslanica božjemu ljudstvu (2012)*
 20. Benedikt XVI.,
Poslanica ob svetovnem dnevu miru 2013 (2012)
-

21. Papež Frančišek,
Poslanica ob svetovnem dnevu miru 2014 (2013)
22. Papež Frančišek
Poslanica ob svetovnem dnevu miru 2015 (2014)
23. Papež Frančišek,
Bula o napovedi izrednega svetega leta *Obličje usmiljenja* (2015).
24. Papež Frančišek
Poslanica za svetovni dan miru 2016 (2015)
25. *Skupna izjava papeža Frančiška in Kirila, patriarha Moskve in vse Rusije* (2016)
26. Papež Frančišek,
Apostolsko pismo Usmiljenje in usmiljenja potrebna (2016)
27. Papež Frančišek
Poslanica za svetovni dan miru 2017 (2016)
28. Papež Frančišek, *MIGRANTI IN BEGUNCI*
Poslanica za svetovni dan miru 2018 (2017)
29. Papež Frančišek, *Poslanica za 52. svetovni dan miru 2019: DOBRA POLITIKA JE V SLUŽBI MIRU* (2018)
30. Papež Frančišek, *Sklepni govor na srečanju za zaščito mladoletnih v Cerkvi* (2019)